

Abonamentul.

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fie care
SĂMBĂTĂ

Unitatea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unității”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XVII.

Blaj, 20 Iuliu 1907.

Numărul 28.

Secțiunile Asociațiunii.

În Duminica trecută s'au întrunit la Sibiu secțiunile științifico-literare ale „Asociațiunii,” spre a ținea ședința plenară ordinară.

Din notițele scurte — foarte scurte — ce s'au strecurat în două-trei foi de ale noastre, scoatem și noi datele de mai jos, adăugând, că nu înțelegem pentru ce se dă așa de puțină importanță întrunirilor de acest soi, cari, după părerea noastră vor avea și ele însemnătatea lor.

E o adunare a multor fruntași intelectuali de ai noștri, o adunare, în care ne-ar plăcea să vedem concentrat tot ce avem mai ales, fie ca erudiție sau talent, fie ca forță de muncă.

N'a ajuns însă la această desăvârșire încă această mică Academie a noastră și nici nu știm dacă va ajunge vreodată.

Avem oameni de litere și oameni muncitori, cari nu fac parte din aceste secțiuni; de altă parte secțiunile numără între membrii și personaje absolut obscure, în ce privește activitatea pe teren literar-științific. Se va răspunde că mulți dintre oamenii noștri de litere, n'au primit din capul locului să ia parte în secțiuni, ori și-au dat dimisia în scurtă vreme. Răspunsul acesta nu lămurește însă nimic, ci mai mult încurcă, căci vine numai decât în-țrebarea: *pentru ce* anume s'au retras domnii acestia, căci din bun senin nu se retrăgeau?

Aveau motive, fără îndoială.

Prin faptul, că secțiunile se leagă morțiș de un număr limitat de membri, se face, peste voie, multă nedreptate în alegerea membrilor. În urma urmei nu e vorbă de staluri de nemuritori. În cutare Academie sunt staluri de cinste ce e drept, dar în urmă staluri nu de înaltă erudiție, ci mai mult de popularizare și lățire a culturii. La

munca aceasta ar trebui angajate toate elementele noastre mai bune. Nu vacanța cutărui loc, ci vrednicia și cunoștințele oamenilor trebuie să fie normativul în alegerea membrilor.

Altfel se produc inegalități foarte mari.

În cutare secțiune aflăm ca membrii ordinari oameni foarte tineri — pentru motivul că eră vacanță — în altă secțiune aflăm apoi oameni mai bătrâni și cu un activ oarecare pe terenul literar-științific, în calitate de membri corespondenți numai. Pentru acești din urmă titlul acesta e prea puțin, căci după o muncă de jumătate viață nu e chiar mare măgulire să te bucuri de titlul de corespondent, în vreme ce alții cu muncă mai puțină — sau uneori fără nici o muncă — sunt membrii ordinari și cuvântul lor e cu îndoita greutate față de al tău.

O reformă a secțiunilor se impune de urgență. Am vrea să vedem concentrați în ele tot ce avem bun în cărturăriimea noastră, în elita cărturării. Adunările secțiunilor ar fi atunci adevărate sărbători culturale; jurnalele noastre le-ar da atunci, fără îndoială mai multă atenție. Bărbații noștri de litere ar avea minunatul prilej de a conveni de câteva ori la an, spre a discuta chestiuni de știință și literatură, și ar ajunge mai ușor la unitate de vederi. Câte asperități, câte neajunsuri nu s'ar putea delătura pe lângă o convenire mai deasă a intelectualilor, — pe lângă o mai intensă viață culturală.

În adunarea din urmă s'au hotărât unele lucruri de interes. Astfel „Țara noastră” revista populară a dlui Goga, trece cu totul în proprietatea și editura dsale ieșind de sub egida „Asociațiunii,” în schimb „Transilvania” revine iarăși la vechea ei formă, conținând de aci

încolo, pe lângă Anale, și text științifico-literar. S'au dat două premii de câte 300 coroane pentru volumele dlui Agârbiceanu și Z. Bârsanu, ceea ce înseamnă, am putea zice, un lucru nou și aproape necunoscut în mișcarea literară de dincoace. Așteptăm să cetim cât mai curând raportul dlui A. Bârsanu, asupra cărților intrate la concurs.

S'a hotărât editarea unei biblioteci pentru tinerime, un lucru într'adevăr foarte necesar, când te gândești că alte neamuri au mii și mii de scrieri pentru tinerime, începând dela gravurile și inițialele silabizări, până la povești, istorioare, mai apoi romanele acele etern frumoase pentru tinerime, scrise în genul lui Jules Verne.

S'a făcut raport detaliat asupra prelegerilor populare, despre a căror importanță am scris și noi de curând, în coloanele jurnalului nostru. Acestea sunt lanțul adevărat, care va întări legătura firească dintre popor și cărturarii „Asociațiunii”.

E un progres fără îndoială, am putea zice chiar, că e viață în această instituție acum, când înainte cu câțiva ani numai, ți-se părea moartă.

Oamenii au înțeles în sfârșit menirea, singura menire pe care Asociațiunea poate să o aibă. Plușul a intrat acum în brazda cea bună și roadele nu vor întârzia multă vreme.

E o datorință mare și sfântă de a munci în ogorul culturii, mai ales la cărturarii noștri, cari știu și înțeleg că cele mai multe nenorociri ce ne bântuie, izvoresc în cea mai mare parte din necultură, sau din cultură prea de tot superficială.

Cronică.

În rubrica aceasta ne vom ocupa de unele chestii bisericesti-culturale, de interes pentru noi, românii uniți, atât din viața noastră particulară românească, cât și urmând evenimente culturale mai importante, din lumea străină. Atragem atenția On. public asupra rubricii acesteia.

Cum stăm?

Sub titlul „românii și socialdemocrația,” dl Radu Gedeon (fost Cnpar) publică în „Alkotmány” un articol la adresa preoției noastre. Deși articolul ne privește numai pe noi românii, autorul spune, că pentru aceea-l publică în foaia ungrească, că în una românească nu i-ar da loc. Dl Radu Gedeon e o figură foarte interesantă. Multe se spun despre el, una trebuie recunoscută: pe lângă tot magiarismul, pe lângă toate preocupările, ce le are, despre conducătorii actuali ai politicii noastre naționale, e unul, care mult își bate capul cu binele poporului român și cu modurile, cum s'ar putea asigura viitorul aceluia. Dovadă este o dizertație, ținută anul trecut în cercul de lectură catolic din Orade și apărută după aceea în „Tiszántúl,” despre românii și socialismul, dovadă sunt mulți articlii din „Alkotmány,” în cari dl Gedeon astfel formează pretenziile poporului român, cum nici unul dintre aceia, pe cari dsa îi ține federaliști, nu le-ar forma mai bine.

În articolul amintit, punându-se pe un punct de vedere bisericesc foarte temeinic, atinge unele adevăruri foarte triste și arzătoare. Fiecare preot român unit trebuie să mărturisească aceea, ce scrie la începutul articolului său d. Gedeon. „Noi preoții români gr-cat. avem datorința jurată, nu numai a primii, ci și a propovăduii adevărurile credinței catolice. Cu jurământul și cu credința aceasta însă niciodată și între nici un fel de împrejurări nu se nimerește retirarea și umi-

lirea înaintea presei și literaturii unite. Nu se cade niciodată și nicăiri neglijația religiei și ajungerea dușmanilor bisericii noastre la putere. Ce atât mai puțin se poate suferi, că jertfînd totul politicii de zi, nu susținem nici o foaie sau revistă, care să promoveze exclusiv interesele noastre. Întreagă presa românească e în mâna unor indivizi de spirit cu totul contrar intereselor bisericii gr-cat. Insași „Unirea” apără în primul rând interese politice (cred, că asta e numai părerea dlui Gedeon! — Cronicarul), și autori, cari nu sunt de un acord cu politica redacțiunii, înzădar trimet acolo chiar și articlii lor, cari nu-s din sfera politicii. (?) Aproape un milion și jumătate români gr-cat. din țara aceasta nu au nici un organ, în care s'ar putea lucra la domolirea pasiunilor politice. Dar afară de acestea atâtea ne lipsesc, cari se află la adversari, încât e adevărată minune, că mai subsistăm. Nu avem nici o asociație literară, în care prin lucrări curate religioase să se poată lucra la întărirea și promovarea sf. Uniri. Toate s'au consumat prin politica naționalistă (dăpoi când eram în pasivitate? — Cron.), și prin hegemonia consăngenilor nostri de altă lege. Viața religioasă e slăbită cu totul, și dacă ai căuta ceva avânt, ceva înălțător în biserică noastră, foarte cu greu și foarte puțin ai afla. Așa s'a întâmplat, că în Maramurăș, în Sătmăr și în alte ținuturi, unde confesiunea gr. neunită era ceva necunoscut, azi urmașii lui Foțiu întemeiază parohii. Nicăiri viață, nicăiri avânt, nicăiri întemeieri (alkotás). Vegetăm numai. „Graeci per Ausoniae fines sine lege vagantur.”

Unde va duce asta?

„Dl deputat dietal Alesandru Vajda a aflat de bine a enunța în o adunare populară politică, că ar fi mai bine, să ne în-

barcăm la nenăire. Inteligența imbibată de pasiuni politice începe a se cugeta foarte ușurată și la noi în privința religiei (cf. Naționalismul religios la noi, „Unirea,” nr. 8, 10, s. c. Cronicarul) și dacă ar veni niște zile grele asupra bisericii noastre, cu greu s'ar putea, să nu pierdem o mare parte a inteligenței noastre. Căci n'avem viață religioasă, n'avem nimic, prin ce să întărim în credință pe credincioșii de diferită cultură și să-i facem dimpreună apărători ai aceleia“...

Până aici din articolul estins al dlui Gedeon. La celealalte, ce mai spune dsa vom reveni poate cu altă ocazie.

Acuma să stăm în loc și punându-ne mâna pe piept, să ne întrebăm serios: cum stăm? Bine sau rău? putem fi îndestulăți cu stările noastre religioase-bisericesti de acum ori ba? sunt îndreptățite anumite plângeri ori nu?

Nu cred, să fie om, care punându-și întrebările acestea și cumpănind bine lucrul, să nu răspundă cu cele ulterioare. Mulți se plâng împotriva bisericii noastre, chemați și nechemăți, cu tendințe bune sau rele, în mod cinstit și necinstit, din punct de vedere bisericesc sau național, și trebuie recunoscut, că este adevăr în plângerile acelea!

Înainte de toate trebuie să recunoaștem, că în publicul românesc să simte de multe ori, o antipatie, un antagonism oarecare, față de biserică unită. Asta e urmarea faptului, că presa românească judecă totdeauna mai aspru și mai nefavorabil afacerile noastre unite și după acestea se informează publicul. Ar trebui deci să producem o contraacțiune foarte mare, să doborâm totdeauna presupunerile rele ale adversarilor și să băgăm respect în ei! Spre scopul acesta să ne folosim de toate mijloacele, și să ne apărăm acolo, unde ne atacă, fără a ne pleca și a ne rușina!

FOIȚĂ.

Plevna*).

Dela un timp priveliștea se schimbă, făcându-se mai sălbatică, mai plină de romantism și poezie. Iată întinse povârnișuri goale, pe care înaintează oile mănate de ciobani îmbrăcați în haine petecite cu roșu și cu verde. Mai încolo, pământul e acoperit cu o dumbravă de stejari tineri, ce încearcă să se ridice. Trenul nu se oprește, ci merge tot înainte, pe supt marginea dealurilor. El trece pe lângă o grămăgioară de case, destul de slabe. N'au îngrăditură, ferestrele sunt sparte, coperișuri strâmbe se apleacă asupra zidurilor mici; în locul de lângă clădire se ridică numai coșare din cele mai primitive. Nu e un sat, ci un biet cătun sărac, și totuși pe culme sus se vede o biserică de zid mare, mântuită cu o cupolă, de înfățișare veche. Ai zice o mănăstire de pe vremuri, ce începe să se ruineze.

— Capela dela Grivița! strigă tovarășul meu. — O recunosc după desemnuri.

Și în adevăr, acesta e chivotul sfânt, deși fără pricepere și fără gust și fără trănicie croit și lucrat, în care se cuprind, strănse la un loc, rânduite puțin, ca niște lucrări ciudate ce se înșiră în rafturi și se arată bucurosi

la toată lumea, oasele voinicilor noștri, morți în aceste depărtate locuri străine pentru neatărnarea și pentru cinstea țării, pentru dovada virtuților îndatinat. Spre acest vârf de deal al Griviței s'au încordat silințele peste fire cătră biruință, pe coastele acestea gloanțele au luat dijma gloriei, aici s'au închis în suferință ochii tineri, cari priviau spre drapelele călăuzitoare. Și, de aici înainte până departe, cale de mai mulți kilometri, cât țin cele două brațe de dealuri ce încing ascunsele văi ucigașe și păcătosul târg turcesc pitit viclean în faldul dealurilor cu văi, zi și noapte moartea și-a cules secerișul de vieți.

Ici și colo, ochiul prinde încă schilodirea pământului de arătura necurmată a ghiulelelor, pregătirea lui pentru pandă prin săpătura răbdătoare a cazmalelor, în tristele zile de toamnă cu ploaie, în grozavele nopți în care somnul celor osteniți era zguduit de răsufarea de ură a tunurilor. Iată piramida de marmură albă a Rușilor, iată culmea care poartă ca amintire vechiul tun sfărâmat.

Și, ca și cum firii i-ar fi încă groază de acele strașnice zile în care s'a cheltuit cu desfrâu ce are mai scump lumea: viața omenească, ce neasămănat de imbielsugată e roada ce se ridică din țărâna multelor morminte pentru miile de mii de trupuri! Porumburile tremură din spicele de aur, tremură ca o plângere pentru cei căzuți, veniți și ei din țara ce se îmbracă în acest vesmânt de bogăție al porumbului hrănitor.

Nu se poate mai frumoase vii tinere decât acelea ce se suie vioaie pe haragi în văile de iei ale plângerii și ale morții; hemeiul înfășură pomi în lungi șiraguri de făclii uriașe. Și prosa grădinărilor, pe care le îngrijesc cu iubire Bulgarii din cocioabe, se răsfață vâjnoasă pe acest pământ de crudă poezie.

Din târgul care a fost tainița leului turcesc, din spelunca lui Osman Gaziul, nu se vede decât un înalt turn de biserică ce răsare alb din adâncitură. Câțiva Turci tembeli căscă gura în marginea drumului. Iar, sus, pe deal, urâte casărmi cu ochi mărunți de ferestre târcate parcă așteaptă o nouă jertfă atusă cumplitalui zeu al războaielor.

Și ai crede că acest zeu e cel care a strâns acum laghioanele de nori ce stau să se sfărme asupra pământului, năpădit de alte potopuri, căzute de curând. Un trăsnet li sfarmă zăgăzurile, cutremurând valea răsunătoare. Și cade, cu zgomot de grindină, ploaie deasă, iute, biciuind frunzele late ale porumbului, plecând fruntea zglobie a viței, culcând florile multe, ce se scutură. E o clipă de prăpăd sălbatic în marele întunec ce s'a prăbușit asupra acestui raiu crescut pe locul chinurilor Iadului. Și, apoi, o singură mișcare a vântului împrăstie atâtea mânie, lăsând soarelui de amurg mângăierea unei ultime îmbrățișări calde asupra ogoarelor, a viilor și grădinilor.

* Din volumul de curând apărut al dlui Iorga: Prin Bulgaria la Constantinopol. București, 1907, p. 282, reproducem un capitol de toată frumuseța.

Ar trebui după aceea, că lucrurile noastre religioase-bisericești să meargă strună! Plângeri, de cari face dl Gedeon mai la deal, nici n'ar trebui să se audă. Doar noi avem oameni mai mulți, calificați mai mari și puterea bisericii adevărate. Noi avem pe lângă aceea fundamentul istoric. Peste 150 ani biserica unită a fost unica conducătoare a poporului român și deși dintru început ar fi putut fi mai bine, vina noastră este, că după aceea nu s'a făcut mai bine! Pe la an. 1854 scria o gazetă românească: „cu restabilirea Mitropoliei Belgradului pentru români se începe o nouă epocă plină de urmări și de va voi Atotputernicul, urmări fericitoare pentru români, numai românii să nu tot aștepte, că alții să-i țină pe picioare (! — Cron.), după ce bunul nostru împărat i-a pas în picioare odată; ci să lucre și danșii și să deie mână de propășire cu spiritul timpului. De s'a așteptat dela blăjeni până acum propășire în respect literar și religios și de erau ochii tuturor atinți asupra Blajului: apoi acum și poftescă de acolo îndoit mai mult decât mai înainte, căci ori cum, centralizarea culturii noastre este Blajul!” (Gaz. Trans. 1854 nr. 44). Ce s'a întâmplat de atunci? unde este avântul recerut și provăzut de bunul nostru dascăl Barițiu?

Ce o fi cauza neajunsurilor?

Înainte de toate, lipsa unei conștiințe tari, de români uniți, chiar și în preoțimea noastră, chiar și în clerul tiner. Afi exemple înspăimântătoare de această boală. Acestei urmează o slăbiciune generală, o neînsuflețire pentru lucruri bisericesti și mai ales pentru cauze publice. — Priviți numai în cîmbră! Cîmbră un tiner, cu pregătiri mari și de o însuflețire rară: merge în dieceză, ocupă oficiu, și năpădit de lucrul mult și de năcazuri, se pierde totdeauna pentru interesul public; dincolo un preot de model, cu pietate și adevărat zeli apostolic, își consumă toate forțele în luptele vieții, ne fiind observat de mai marii săi; alt preot ocupă beneficiu gras, câștigat poate numai prin lipsa de modestie și străduințe nedrepte, și lipsit de orice spirit preoțesc și apostolic, grasează mai departe, bucurându-se de favorul superiorilor. Priviți apoi mulțimea aceluia, cari în stare bună sau rea, nu trăiesc pentru alta, decât intereselor proprii. Indiferentismul, spiritul materialistic în unii, lipsa de sprijin, împrejurările nefericite la alții: iacă cauza neactivității generale, în urma căreia stăm așa rău.

Sanarea relelor se poate întâmpla formaliter numai prin mai marii noștri bisericesti. Dar abstrăgând dela chestia formală, materialmente este lipsă aici de puteri multe și mari! E lipsă de o preoțime devotată, însuflețită și idealistă, care să aibă sprijinul cuvenit. Să se prețuiască tinerimea și să se creeze o generație nouă, de conștiința chemării sale. Tinerimea e nădejdea viitorului. De aceasta să se îngrijească bunii noștri arhieri, și viitorul bisericii noastre e asigurat!

Croniclearul.

REVISTE.

Dia patria. Conflictul cu Croații nu se mai sfârșește. Banul Dr. Alexandru Rakociczay—Fucec a sosit la Pesta, unde a luat parte la ultimul

consiliu de ministrii, al cărui obiect de frunte a fost chestia croată. În acest consiliu și reprezentanților presei banul a declarat, că conflictul e cu mult mai neînsemnat decum îl trîmbează foile. Și-a spus programul: întărirea Croației din punct de vedere economic, crearea unui nou partid, în al cărui program punctul cardinal să fie uniunea cu Ungaria. — Premierul Wekerle vorbind despre conflictul cu Croații a asigurat, că guvernul ungar și noul ban nu vrea să iee nici un drept constituțional dela Croați, din contra numai binele li-l voesc. Croații nu se încred în cuvintele acestea frumoase, zi de zi se întărește coaliția contra ungarilor și a magiaronilor.

Austria. În 1908 se împlinesc 60 de ani, decând bătrânul monarh cărmuește țările casei de Habsburg. Iubileul acesta vreau să-l prăznuiască Austriacii cum se cade, nu cum a prăznuit guvernul și amplotiații statului ungar iubileul de 40 ani dela încoronare. Orașul Viena a decis să facă un spital cu 10 milioane cor. În ședința din 17 Iulie c. a camerei austriace, Dr. Carol Lueger a propus să se aleagă o comisiune, carea să facă un proiect pentru prăznuirea acestui iubileu. A propus, ca să voteze camera un credit de 100 milioane, din care să se creeze un fond pentru asigurarea contra bătrânețelor și a invalizilor. În motivare spune Lueger, că împăratul a dat votul universal tuturor popoarelor sale (durere că numai celor din Austria), deci să creeze camera ce reprezintă voia tuturor popoarelor o instituție în semn de mulțumită Împăratului legată de numele lui spre binele păturii celei mai sărace a tuturor popoarelor. Propunerea Drului Lueger s'a primit cu aclamațiune, fără să mai fi cerut oineva cuvântul în chestia aceasta. Invățătura: Singur o cameră aleasă din voința tuturor popoarelor poate lucra în interesul tuturor popoarelor, și mai ales în interesul celor asupriți și năcăjiți, de aceea să insistăm și să cerem introducerea cât mai grabnică a votului universal.

Italia. În săptămâna aceasta s'a întâlnit ministrul nostru de externe, baronul Aehrenthal cu ministrul de externe italian, Tittoni la Desio, de unde după terminarea consfăturii s'au dus la Raconigi, să facă vizita regelui italian. După comunicatele,

ce s'au dat, obiectele, ce le-au vorbit cei doi ministrii, au fost tripla alianță și chestia macedoneană. Foile asigură, că tripla alianță nu există numai pe hârtie, ci și în realitate, deci nu sunt drepte svonorile lățite, că Italia își întărește porturile și fortărețele de către Austria, ca să poarte războiu cu Austria. — În chestia macedoneană guvernul austriac va tractă prietinește cu Italia, carea tot mai tare se validează în Macedonia și în Albania.

CORESPONDINTE.

Instalare de protopop.

Comloșul mare la 1 Iulie 1907.

Credincioșii gr.-cat. din comuna frunțase Comloșul-mare în ziua de 1 Iunie a. c. au îndurat o pierdere mare prin depărtarea M. On. Dr. Laurean Luca, care prin înțelepte sfaturi a fost unul dintre aceia, cari au contribuit la ridicarea atât morală cât și materială a locuitorilor din sus amintita comună și care prin interesul purtat față de biserică și școala sa împreună cu neobositul fost învățator Iosif Grozescu au ridicat acel popor la un înalt nivel de cultură.

Devenind astfel atât parohia cât și protopopiatul Torontalului vacant credincioșii conduși de acel simț caracteristic la poporul român, care îl leagă atât de mult de păstorul său sufletesc, începeau a fi neliniștiți cu atât mai vârtos cu cât au fost lipsiți în trei Dumineci de serviciul divin, ceea ce pentru poporul nostru ușuratic e destul de periculos. A încetat însă de a mai fi neliniștiți îndată ce s'a informat de complinirea parohiei satisfăcându-se și dorinței lor. S'a îndurat preagrațios Preaveneratul Ordinariat adecă a conferi aceasta parohie, care adese e chemată a purta lupte confesionale pentru a-și menține credincioșii unei persoane destoinice și vrednică de a fi în fruntea acestei parohii.

A fost dispus la acest post M. On. D. Georgiu Muntean, fost paroh al Ghiladului, care prezentându-se între noii credincioși a făcut impresie plăcută asupra lor mai ales fiind ceremonier bun, ceea ce înaintea poporului nostru e prima datorință a preotului și a învățătorului.

Instalarea oficioasă s'a făcut a doua zi de Rusale prin M. On. Dr. Laurean Luca în biserică gr.-cat. din loc fiind de față pe lângă o multime de credincioși reprezentanța comunală, preoții rom.-cat. și un învățator gr.-or. reprezentant al parohiei gr.-or.

Răspunsurile au fost executate de corul greco-catolic condus de însuflețitul tiner Dr. Ștefan Pașcu.

După cetirea sfintei Evanghelii M. On. D. Dr. Laurean Luca cetind Decretele de denumire a M. On. D. Georgiu Muntean ca paroh al Comloșului-mare și protopop al Torontalului îl recomandă celor prezenți și tuturor credincioșilor a acestei parohii pentru bineprimire, la ce M. O. D. Georgiu Muntean răspunde prin frumoase cuvinte și promite că va fi adevărat conducător al poporului,

adresându-se preoților rom.-cat. și reprezentantului parohiei gr.-or. îi roagă de sprijin reciproc iar reprezentanței comunale promite a fi un adevărat factor întru înaintarea acestei comune și cerând ca credincioșii să-i fie ascultători și sprijin la timp de lipsă sfârșește frumoasa vorbire, care a emoționat adânc inimile celor prezenți.

După sfârșitul sfântului serviciu divin, bravul fruntaș, Teodor Pascu, care în toate privințele poate servi de model ori cărui român, a dat un prânz în onoarea fostului și în onoarea actualului protopop.

Dorim noului nostru paroh-protopop activitate mănoasă în noul său post și asigurarea că vom fi totdeauna în ajutorul Dsale, când e vorba de prosperarea bisericii și poporului nostru.

Valer Besu,
inv. gr.-cat.

De pe valea Rodnei.

Înmormântarea alor doi preoți harnici. — Soartea orfanilor. — Învățătură ce nu se vor da uitării.

În spre sărbătoarea sf. Apostoli Petru și Pavel, s'au mutat la cele eterne doi preoți harnici și zeloși din Vicariatul Rodnei. Unul a fost *Alexandru Avram* preot în Sângeorzul român și altul *Constantin Pop* preot în Feldru, o altă comună fruntașă din cele 44 comune grănițarești.

Primul în vrătă de 42 ani, al doilea în etate de 51 ani. După preotul din Sângeorz a rămas o văduvă cu 5 orfani, fără nici un mijloc de trai și fără scut în venitor va să zică rămași în știrea lui Dumnezeu și avizați ca cerșitorii la mila oamenilor. — După preotul din Feldru nu au rămas orfani, a rămas însă văduva *Angelina Pop n. Coșbuc* sora poetului *Georgiu Coșbuc*. Și dânsa abia are asigurată locuința pentru restul vieții. La celealalte de lipsă pentru trai este avizată și dânsa la ajutorul celor mai de aproape alor săi.

Să stăm puțin și să medităm asupra acestor întâmplări: *Preoții* acestia au repausat în urma strapătei celei mari ce au avut în aceste două comune fruntașe grănițarești. Putem zice că zelul casei Domnului i-a băgat în pământ de tineri. Ambii au căpătat morbul nimicitor în urma răcelei ce a urmat după dese alergări la funcțiuni sacre (înmormântări, spovediri etc.) făcute pe ploaie, ninsoare ziua și noaptea cu vreme și fără vreme, după zisa apostolului în comunele lor lungi și late și în depărtare de câțiva kilometri — adese au mers flămânzi și însătoșați și oboșiți de munca zilei.

Primul a repausat în Sângeorz plâns de soția sa, carea și dânsa eră pe patul durerilor dând viață unui prunc, născut abia de două săptămâni, și de cei patru orfani ai săi. Al doilea a repausat în Cluj la clinică, unde s'a dus să găsească, ceea ce nu a găsit — sănătate, și unde după suferință grea de o săptămână și-a dat sufletul în prezența soției sale sosită dela Feldru cu câteva minute înainte de a închide ochii spre vecie. Preotul acesta a fost primit și ajutorat în Cluj din partea familiei Dlui Bas. Podoabă, un vechiu prieten al repausatului, de pe timpul când a suferit pușcări de trei luni în 1894 pentru aderința la „replica” împreună cu alți 9 soți ai săi. Sărmanul și-a pus toată încrederea în Dl B. Podoabă. Văduva tot a doua zi mergea la Cluj și

iarăși să întoreca acasă pentru ca să-și vadă de mica economie.

Când meditează omul asupra sortii celei grele a preoților români îi vine să esclame: Doamne oare pentru ce nu să găsește omul, care luând odată în mână sa soartea clerului român să vină cu o reformă radicală, să asigure venitorul văduvelor și al orfanilor de preot pe ceva cale ca să nu rămână și ajungă la soartea cerșitorilor sau dacă dela cler atârnă aceasta pentru ce nu reclamă el aceasta afacere urgentă dela arhieriei și Ven. Consistoare siliindu-le moralmente ca să convoace sinoade, congrese ori concilii sau adunări și să se pună la ordinea zilei obiectul acesta, fie chiar și prin asigurarea vieții preoților la cutare societate solidă încă cu ocaziunea hirotonirei lor. Eu cred, că aceasta ușor să putea executa, căci luând parte întreg clerul din provincia mitropolitană și taxele după un anumit capital ce s'ar statori să-l capete văduvele și orfanii la moartea soților lor — ar fi cât să poate de moderate și cu o bună rânduială ar putea contribui și cassele bisericilor la plățirea anuităților. Scriitorul acestor orduri nu e preot dar crede că On. Cler român de ambe confesiunile nu le-ar strică să mediteze asupra acestei întrebări și încă cât de iute și cât de bine — pentru că atâta mizerie rămâne în urma cazurilor triste ce să ivesc zi de zi de-i vine omului a plânge și a sbiciui nepăsarea ce să poate observa în aceasta privință de sus până jos. Deschideți-ve ochii și inimile Dlor arhieriei, preoți și mireni și vedeți mizeria și lacrimile ce curg în jurul vostru și ascultați strigătul de durere a sutelor de văduve și orfani cerșitori, rămași în urma celor ce au căzut jertfa sarcinei celei grele a apostoliei în mijlocul românilor. La lucrul, la lucru dar cu toții, căci lipsă este mare și grea lovitura sortii.

În ziua de sf. Petru s'a înmormântat preotul din Sângeorz *Alexandru Avram* în prezența unui public numărând pontificând Dl Vicar al Rodnei Rev. Domn *Ciril Deac* în fruntea alor 20 preoți din Vicariat. Predica ocazională a ținut-o Dl preot din Rodna nouă *Panfilu Grapini* vorbind cu mult simțământ despre soartea preoților și datorințele lor și storcând lacrimi din ochii tuturor celor ce s'au prezentat la acest act trist.

Preotul din Feldru *Constantin Pop* în presara sărbătorii a sosit la 11 oare adus de trenul dela Cluj la gara din Feldru, unde poporul din Feldru era în așteptare cu praporii bisericii și cu luminări, în frunte cu notarul Dl *Gregoriu Bancu*. Cadavrul închis hermetice în două sicriuri de lemn a fost dus și așezat peste noapte în sf. biserică, care e în apropierea gării.

În ziua de sf. Petru s'a servit s. liturgie în frumoasa biserică din Feldru prin Dnul profesor *Alexandru Haliță adm. acestei parohii frumoase și prin Dl Basiliu Podoabă*. La finea liturgiei s'a urcat pe catedră Dl Podoabă și a ținut o cuvântare despre biserică cea adevărată alui Dumnezeu și despre biserică diavolului, care este crișma, ma a sbiciuit cercetarea acestor locuri de fărâdelegi cu așa frumoase exemple și asemănări, de pururea vor fi pomenite în mijlocul poporului din Feldru unde durere s'au sporit crișmele ca o adevărată plagă ce bântue la moralitatea poporului nostru.

Sâmbătă a doua zi de sf. Petru a fost înmormântat vrednicul preot *Constantin Pop*

în prezența unui public mare adunat din depărtări însemnate și inteligență multă. Predica ocazională a ținut-o Dl B. Podoabă, dsa a vorbit aproape o oară întreagă cu atâta spirit și cu așa frumoase asemănări și exemple luate din viață încât tuturor le-a ținut încordată atențiunea în decursul întregii sale vorbiri.

Când a trecut la iertăciuni s'au umplut ochii tuturor celor de față de lacrimi și când a ajuns la văduvă și la cumnatul său poetul *George Coșbuc*, care decând a părăsit satul nașterii sale nu s'a mai refors din țară în urma unor împrejurări neatârătoare de dânsul, atunci lacrimile au isbucnit din ochii tuturor cu atâta putere de a fost un plâns general. Frumoasă au fost cuvintele adresate poetului:

„Cântă poete, cântă o jele,
Căci azi să curmă zilele mele
Dar cântă mereu și de mărire
Și îndeamnă neamul la nemurire:

Prin fapte bune, tot creștinești
Fapte viteze și românești;
Și lumea întreagă va admira
Glasul tău mândru și lira ta.”

A fost 1 oară și jumătate după amiază, când s'a dat recelui pământ trupul acestui preot zelos și piu.

Nu pot să nu laud cu acest prilej și corul tinerimei române din Sângeorz, care a luat parte atât la înmormântarea preotului din Sângeorz cât și la înmormântarea din Feldru; de oarece conducătorul corului din Feldru absentând nu a putut face serviciul de cor.

Noi toți cari am asistat la aceste triste cazuri să învățăm din păcăniile lor și să ne organizăm pentru asigurarea familiilor preoțești — căci e și păcat și rușine pentru lipsa și mizeria cea mare ce așteaptă pe văduvă și orfani după moartea servitorilor altarului. Ceice au urechi de auzit să audă.

Inelul.

Raport general

despre starea și activitatea societății de lectură „*Inocențiu Micu Clain*” a teologilor din Blaj pe anul 1906/7.

(Continuare).

3. Biblioteca societății.

Secțiunea I.

În anul acesta biblioteca s'a înmulțit cu următoarele cărți:

În anul acesta biblioteca s'a ordinar în formă nouă. Dintre cărți s'a scos de-o parte 665 de mai puțină valoare, iar celelalte s'au ordinar pe baza unei împărțiri nouă, așa, că acum biblioteca dispune de 1799 cărți în 2248 volume.

1. Cărți donate.

1. Predici, de Petru Maior, partea II și III, donate de Dr. *Elie Dăianu*.
2. Șematismul arhidiecezan pe anul 1906, donat de Preaveneratul Ordinariat.
3. Discursuri parlamentare de Dr. *I. Maniu*, 4 exemplare.
4. Raportul anuar al soc. acad. „*România Jună*”, donate de Dr. *Iuliu Maniu*.
5. Gramatică italiană de *O. Spinazzola*, donată de un membru al societății.

6. Apel... de G. Crețu. București; donată de autor.
7. Die kristliche Familie, de Gall J., donată de Dr. Izidor Marcu.
8. Ave Caesar, de Dr. Szemere Miklós, donată de autor.
9. Notice Bibliographique, donată de academie.
10. Ce să facem? 11. Ursu Broina.
12. Căldariu pe anul 1907. 13. Întăiul ajutor în nenorociri. 14. Cum trebuie să lucrăm pământul? 15. George Barițiu. Donate de Biblioteca despărțământului Cluj.
16. Omagiu lui Ștefan cel Mare, de G. Popovici, donată de autor.
17. Cartea de aur, vol. IV. de T. V. Păcățianu, donată de autor.
18. Analele asociațiunii pentru cultura poporului român, donate de Asociațiune.
19. „Mântuește-ți sufletul!” de J. P. Toussaint. 20. Duh muscălesc. 21. Tragedia Calvarului; donate din arhiva societății.
22. Liturgia sfântului Ioan Hrisostom pe 4 voci. . . .
23. Acta Sanctae Sedis, donată
24. Progresiunile și tendințele medicinei moderne. 25. Bibliografia rom. veche, tom. II. fasc. II. 26. L'academie Romaine. 27. Epocile istorice române. 28. Coloniile române din Bosnia. 29. Studii asupra monopolurilor din România. 30. Istoria bisericii române din Oltenia. 31. Dicționar macedo-român. 32. Analele Academiei române, seria II. tom. 28. seria istorică, științifică, literară și partea administrat. și debaterile; donate de Academia română.
33. Prelegere populară despre creșterea corectă a viermilor de mătăsă. 2 ex. donate de dl prof. Nic. Pop.
34. Poftă bună, de Zotti Hodos, don. de autor.
35. A tót atyafiak, de Mikszát K. don. de dl Septimiu Popa.
36. Az etymologikus irány a román filológiában, de O. Prie, donată de autor.
37. Statul, biserică și școala, de Dr. E. Dăianu, donată de autor.
38. O alegere de episcopi moldoveni, de Nic. Iorga, donată de Dr. E. Dăianu.
39. „Poetika”, de Névy László. 40. Weinbau und Kellerwirtschaft, de Goethe. 41. Die Physiologie der Liebe, de Paul Montegazza. 42. Sonn- u. Festtägliche Predigten, de M. Leonardt. 43. „Erzählungen” von F. M. Dostojevsky. Universal Bibliothek. 44. „Album”, M. S. Saphir. Univ. Bibl. 45. „In der Kaserne”. Ales. V. Degen. Univ. Bibl. 46. „Fantasien u. Geschichten”. Nik. Gogol. Univ. Bibl. 47. „Ausgewählte Skizzen” II. t. Mark Twain. Univ. Bibl. 48. „Novellen” von Enriko Castellino. Univ. Biblioth. 49. „Dorfgeschichten” von H. Stenkiewicz. Univ. Bibl. 50. „Aus militär Leben”. Alexander Degen. 51. „Humoresken” Vilhelm u. Arnold Schröfer. 52. Spicuire în istoria bisericii a Românilor, (respons la contra critica) de Nic. Popea. Donate de Dl Moise Brumboiu, preot rom. 53. Noua morală, de Broglie—Grigoriu, donată de dl prof. Grigoriu.
54. Acta Sanctae Saedis, vol. 40, fasc. 4, donată
55. Luna P. C. V. Maria. Păr. Vasseur.
56. Scurtă învățătură pentru spovedirea copiilor. J. Webber. 57. Creșterile colecțiilor în 1905; donate de Academia română.

(Va urma)

Internatul Vancean de fetițe din Blaj.

— Publicare de concurs —

Până în ziua de 15 August n. a. c. se scrie concurs pentru primirea în *Internatul Vancean de fetițe din Blaj*.

1. Pentru o elevă sunt a se plăti pe un an școlastic 240 cor. solvabili în două ori cel mult patru rate anticipate, pe lângă aceea o taxă anuală de înscriere la școală de 6 cor. 30 fil. pentru elevele din clasele elementare, și de 12 cor. 30 fil. pentru cele din clasele civile, apoi 2 cor. pe an pentru hae. Elevele, cari vor învăța limba franceză ori muzica instrumentală, vor solvi separat unele taxe moderate.

2. Fiindcă elevele vor trebui să poarte vesminte uniforme, se vor solvi pentru acestea câte 28—36 cor. după vârsta fiește căreia. Uniforma aceasta, carea se gătește în internat, constă din două șurte în formă din rochie, două pălării, — una de iarnă și alta de vară, — și din o toaletă.

3. La intrarea în Internat fiește care elevă are să fie provăzută cu: 6 cămeși, 6 camisoane, 6 pantaloni, 2 fuste de iarnă și 2 de vară, 6 serviete, 12 batiste, 6 părechi de ciorapi, 2 părechi de păpuși, 1 perie de dinți, 1 perie de cap, 2 perii de încălțăminte, 1 plapomă, 2 piepteni, 1 saltea de lână, 2 perini, 4 fețe de pat, 4 fețe de perină, 2 cuverte de pat din giolgia alb, 1 lavoar de spălat și 4 ștergere.

Pentru suma solvită fiește care elevă va primi:

1. Instrucțiune în studiile prescise pe clasele I—IV elementare și I—IV civile, educațiune religioasă-morală și deprinderi în conversațiune magiară și germană.

2. Locuință în etajul institutului în sală mari, sănătoase și luminoase, provăzute cu mobilierul de lipsă.

3. Vipt întreg și anume: a) la dejun cafea cu lapte, b) la amiază 3 plese, Duminică și în sărbători 4 plese, c) la cină 2 plese.

4. Spălat, luminat și încălzit. În fiește care lună elevele vor lua câte o hae.

5. Instrucțiune practică în cele economice, întru cât instrucțiunea de sub 1. lasă răgaz.

La cererile pentru primire au să se alătore: extras de botez, testimoniu de pe clasa absolvată, atestat medical despre sănătatea elevei, atestat de vaccinare și revaccinare.

Rugărilor pentru primire au să se înainteze *Preaveneratului Consistor mitropolitan din Blaj*, alăturându-se la fiește care o marcă postală de 45 fil. pentru spedarea francată a rezoluțiunii. Dela rugarea pentru primire nu sunt dispensate nici elevele cari au mai fost în Internat.

Blaj în 1 Iuliu 1907.

Direcțiunea Internatului Vancean de fetițe.

Noutăți.

Din Arhidieceză. Concurs: Până la 10 Aug. n. e deschis concursul pentru ocuparea parohiei și protopopiatului Pogăceaua. — Tot până la acel termen sunt de ocupat stațiunile de cantori-învățători în Jacul nobil (Tr. Coșocna), Beica de jos și sus (Tr. Beghin), Ciumbrud (Tr. Aiud), Molosig, Ciucea (Tr.

Morlacă), Chibulcut (Tr. Catina) — și de învățători în Boetu și Fiildul-de-jos. — De asemenea e deschis concursul pentru un stipendiu de 200 cor. respective alumnat în Internatul de băieți.

Consistorul plenar e convocat pe Joi în 15 Aug. n. când se vor primi alumnii de cursul I. în seminarul teologic, elevii în internatul de băieți, se va conferi stipendiul din fund. Vancea pentru Internat și publică concurs pentru stipendiile vacante din fond. arhidiecezane.

Hymen. *Gavril Hinteu*, teol. abs. și *Letiția Rațiu* anunță serbarea cununiei lor, ce se va celebra Duminică în 28 Iuliu n. în Biserica gr-cat. din Filipișul-mic.

Deputații nostri. În editura „Poporului român” vor apărea pe rând portretele deputaților nostri. A apărut până acum portretul dñi Dr. Ales. Vajda Voevod și se vinde cu 50 bani, ediția mai fină 1 cor.

Știri literare. În editura institutului „Minerva” a apărut: *Emil Gârleanu Cea dintâi durere*, vre-o 20 povestiri pline de viață și căldură, unele ilustrate. Prețul 150 cor. — *Vasile Pop: Cum iubeste o fată*, n-vele din viața tinerilor. Povestirea plăcută, dar acțiunea pare adese așă de forțată. Costă și aceasta 150 cor. — *Camille Flamarion: Fenomenele spiritismului*, ca nr. 269 din Biblioteca pentru toți și Nr. 270 Grilparzer: *Hero și Leandru*, vestita tragedie, tradusă în versuri de Har. Lecca. Prețul câte 30 bani.

Manevrele. În anul acesta manevrele se vor ținea în părțile noastre, spre acest scop reg. Pucherna Nr. 31 de sub conducerea dñi colonel br. Dürfeld va petrece aproape întreagă luna August în Blaj. Anume în 30 crt. va sosi aci batalionul 1 din Abrud, 3 și 4 din Albajulia, iar în 31 crt. batalionul 2 din Sibiu. Regimentul va stă aci până în 26 Aug. n.

Convocare. Onorații membrii ai despărțământului XXV M. Ludos al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român, pe cum și toți sprijinatorii ei sunt prin aceasta invitați la *Adunarea generală ordinară* ce se va ținea în 4 Aug. st. n. 1907 la 3 oare p. m. în comuna Iclanzel. *Romul S. Orbean*, directorul desp. *Dr. Ioan Oltean*, secretarul desp.

Advocat nou. Primit următorul aviz: Subscrisul țin de cuvincios a vesti, că din Iulie a. c. am *cancelarie advocațională*, în Cluj (Kolozsvár), strada Wesselényi Miklós Nr. 24, lângă banca „Economul”. Al D-Voastre stimator *Dr. Ioan Giurgiu*, avocat.

Mulțumită publică. Terminând cu bine acest an școlastic îmi țin de sfânta datorie a aduce mulțumită din inimă tuturor binefăcătorilor mei Domni din Blaj prin a căror marimonioasă contribuire m'am putut susține și în acest an. Blaj 19 Iulie n. 1907. *N. Ganea*, elev al conservatorului din București.

Petreckeri. Tinerimea română din jurul Turzii invită la *petrecerea de vară* ce-o va aranja Duminică în 28 Iuliu st. n. a. c. în școala gr. cat. din Cianul deșert (P. Csán) cu ocaziunea adunării generale a despărțământului XXIII. Turda al Asociațiunii. Venitul petrecerii e destinat pentru școala gr. cat. din P. Csán.

— *Tinerii universitari din Câmpie* invită la Concertul urmat de dans ce-l vor aranja din incidentul Adunării generale a desp. XXV (Ludos) al „Asociațiunii” în 4 August st. n. a. c. în sala școlii gr-cat. eventual în caz de timp favorabil în curtea școlii din Iclanzel (gara Radnóth) în favorul bisericii dia loc.

Posta Redacțiunii.

V. M. Se poate acum!

N. B. Cu pseudonimul acela nu se poate, aștegeți eventual altul.

P. S. A sosit, de ce așa târziu?

Partea literară.

Din zilele lui Nero.

— Roman —

după

Alexandru Dumas—Tatăl.

(Continuare). 10

Astfel călătoriră ei trei nopți, ascunzându-se peste zi, poposind la vre-un credincios.

În dimineața zilei a treia, Silas, care mergea totdeauna înaintea lor, se opri pe vârful unei coline, așteptându-i. Când Paul și cu Acte îl ajunseră, el întinse mâna în direcția unde licăreau nenumărate lumini, pierdute în depărtare. El zise scurt:

— Roma!

Paul căzu în genunchi, mulțumind lui Dumnezeu, că după atâtea primejdii, i-a rânduit să ajungă, în sfârșit, la țintă.

Acte se rezimă de o piatră din drum, căci abia o mai țineau picioarele. Era adânc emoționată, la vederea cetății, care îi amintea atâtea bucurii și atâtea suferință.

— Părinte, zise ea cu glas tremurător, eu te-am însoțit pretutindeni, cu încredere oarbă, dar de știam, că mergi la Roma, n'avem îndrăzneala, să te însoțesc.

— Nu te teme, copila mea, Dumnezeu e cu noi!

Acte se îmbărbătă ca prin farmec.

În curând Silas, întorcându-se, le zise:

— Așteptați-mă, e prea întunec încă.

Scăpăra de câteva ori din două pietri de cremene, aprinse fitilul și, scoțind dintr-o afundătură o facle, îi dete toc.

La lumina faclei înaintau acum mult mai repede.

Paul privi cu mirare la Silas, că aprinse facle, dar acesta îi zise:

— Aici suntem în deplină siguranță.

Toate legiunile lui Nero împreună nu ni-ar putea da de urmă.

Întrară în o peșteră. Flacăra faclei agitată de curentul de aer, se abătea, revărsându-și lumina când asupra unui obiect, când asupra altuia, încât Acte nu putea deosebi nimic.

Cu încetul curentul se potoli, când ajunseră într-o cavitură mai mare. Acte examină acum curioasă pereții și dela o vreme i-se păru că vede sicrie de amândouă părțile; tot atunci văzu în celalalt capăt al peșterii femei în veșminte albe, cu facle în mâni. Apropiindu-se, auzi acordurile unui imn. Cu cât înaintau, cu atât sicriile erau mai numeroase. Aproape în toate încăperile, prin cari treceau, se întâlneau cu oameni îmbrăcați în alb și pretutindeni erau și sicrie.

Percurgând lungul labirint subteran, ajunseră într-o sală mare, iluminată cu lămpi și cu facle, plină de grupuri de bărbați, de femei și de copii. Unii cântau psalmi, alții ascultau îngrămădiți povestirile vre-unui bătrân venerabil.

La intrarea lor se făcu liniște și cel mai bătrân din adunarea lor, grăi astfel:

— Fraților, întoarceți-ve cu cinste spre cei ce sosesc: e părintele nostru, apostolul Paul!

Ingenunchiară cu toții, așteptând binecuvântarea bătrânului.

Acte, care era încă păgână, instinctiv se lăsă și ea în genunchi.

Erau în catacombele romane.

XVI.

Era un oraș întreg acesta, care se întindea dedesubtul altui oraș. După-cum se știe, catacombele s'au format în locul unor mine de piatră părăsite. Din piatra ce s'a scos de acolo s'au ridicat palatele, scâlzile, teatrele și circurile Romei. Acum erau părăsite pentru motivul, că Romanii, începând dela epoca lui August, nu-și mai făceau zidiri de peatră, ci de — marmură. Peatra a fost înlocuită cu granit de Theba, porfir de Babylon, cu marmură de Neapol și cu metal de Corint. Astfel minele de peatră au rămas părăsite, până-ce nu s'a sălășluit în ele creștinii cei dintâi, de frica prigo-nirilor.

La început mina servia drept templu, mai apoi ca refugiu și pe urmă era adăvărata comunitate a creștinilor. Pe vremea acestei povestiri, catacombele serviau drept loc de refugiu.

Toți sclavii, toți nenorociții aflau aici refugiu, mângâiere și un mormânt de odihnă. Familii întregi își căutau scăparea aici, și erau deja adunați la câteva mii.

Și, lucru de mirat, mulțimea care descindea zilnic sub pământ, nu era băgată în seamă, că lipsia, cu toate-că zi de zi dispărea din Roma, câte un grup de sclavi și pe calea Appia multe case rămăneau fără stăpân. Stăpânii adese-ori se pomeniau dimineața, că le lipsește păstorul, deși verigele de fier dela gât și dela picioare marcau pentru ori-cine, că sunt sclavi pe viață.

Unde dispăreau acești oameni!

Nimărui nu-i bătea la ochi acest lucru, atât era de mare destrăbălarea și negrija în acest oraș de orgii. Nici că le mai trecea prin minte, să întrebe la pretoriu despre cel dispărut. Își aminteau doar de cazul lui Caius Tullius, care informându-se la pretoriu de un sclav de al lui dispărut, era să fie amușit pe vecie, constatându-se, că sclavul lui a fost omorât de un militar beat din garda lui Nero. Cine putea să tragă la răspundere pe gardiștii lui Nero?

Asfel în orașul de sub pământ obișnuiții și nebăgații în seamă se adunau grupuri-grupuri și numărul creștinilor creștea neîntrerupt.

Soartea lor era însă vitregă.

Când era amenințată în Roma viața vre-unui nou convertit, loquitorii catacombelor apăreau peste noapte și-l scăpau din primejdie. Când cei din oraș erau aruncați în temniță, se pomeniau, că padimentul temniței se clătină, pământul se deschidea sub picioarele lor — și ei se refugiau în catacombe. Oamenii se adunau în Circ, espuse spre mâncare vulturilor, pe muntele Plângerii, erau adunate în fie-care noapte și astrucate cu pietate în mormintele din catacombe.

Poporul nu înțelegea dispariția aceasta atât de rapidă și astfel se născu credința, că le înghițe pământul.

Acte sta tăcută pe o bancă de piatră, fără să fi schimbat măcar o vorbă, de când venise. Sta tăcută, cu fața îngropată în palme, asemenea unei statui a durerii.

Paul o observa neîntrerupt.

Singur el înțelegea, ce se petrece în sufletul ei. Știea, că lupta ce o consumă acum, e focul curățitor, care va da naștere unei vieți noauă — era tranziția dela viața păcătoasă la creștinism.

Când o vedea adâncită în tristeță, zicea fecioarelor creștine:

— Rugați-ve pentru ea, ca darul Domnului să o lumineze și să-și recâștige dragostea de viață.

Fecioarele creștine îndeplineau bucuros cuvintele apostolului, și rugăciunea lor a fost ascultată.

În curând Acte se alătură de ele, cu un suris luminos.

XVII.

În vremea aceea orgiile Romei atinseseră culmea.

Nero și tovarășii lui de orgii, amețiți cu totul de beția desfrăului, sevărsiau lucruri de necrezut. Nici vinul, nici serbările și omorurile nu-l mai satisfăceau pe acest monstru setos de sânge. Îscodiau zilnic petreceri singeroase, cari îi timpiau și mai mult, ducând imperiu la cataclism total.

Dela moartea Agrippinei Nero nu mai cunoștea nici o rușine, nici o mustrare de cuget.

Întâi rămase în Baiae, pe urmă, când nu se mai simțea aici în destulă siguranță, merse în Bauli. În Roma nu mergea bucuros, fiindu-i teamă, să nu să facă cumva amintire în senat de moartea mamei sale, dându-se faptului interpretarea ce i-se cădea. Nero se înșelase, de astă dată. La trei zile după moartea Agrippinei, senatul trimise o deputație, ca să-l felicite din prilejul scăpării norocoase, cu toate-că știeau prea bine, că povestea cu atentatul lui Agerinus e minciună goală; știeau de asemenea toate amănuntele morții Agrippinei.

Până întru atâtea decăzuse falnicul senat roman!

Când se depărtară trimișii senatului, Nero zise lui Anicetus:

— Mergi și împarte oamenilor câteva mii de sesterții. Voi să domnesc în tihnă.

Ceea-ce oameni uitaseră să săvârșască însă, rămase în sarcina zeilor. Ei țineau minte moartea Agrippinei, căci din ziua omorului Nero suferia de o insomnie grozavă. Vezu odată cum din munții învecinați năvălesc oameni înarmați, auzi țipete și vaiete de femei, în camera de culcare, și odată îi apăru chiar mamă-sa, în giulgiu de mort.

Nu avu stare nici în Bauli și merse în Neapol.

Aici se întini cu Poppă, care îl convinsese că Octavia vrea să răsbune uciderea lui Britanicus și are de gând să năvălească în Roma cu oștire și să-l detroneze.

Nero sta la îndoială.

(Va urmă).

Desvoltarea chestiunii sociale.

— după Ernst Kirchberg. —

(Continuare).

Altmintrelea în Elada nici n'a fost sărăcie adevărată de la războaiele persice încoace. Numai în timpul prim al arhonților aflăm pe lângă interes personal și volnicie la clasele domnitoare o împovorare grea și îndatorire a muncitorilor. — Legile lui Solon puseră capet pentru totdeauna situațiilor orgente precare prin devaloarea banilor și democratizarea constituției.

În sfințele culturale a Greciei vechi aflăm însă un rău mare, sclavagiul, și pentru aceea nu le putem socoti de normative și perfecte. Dacă ne mai poate împăca ceva, e o împrejurare, că în Grecia și în deosebi în Athena, stimau și în sclav pe om. El nu a fost ca la Romani numai capitalul ori animalul de casă, pe care-l esplotau fără cruțare. Pusețiunea sa față de capul casei era aceea a unui protegiat, asemenea femeilor și copiilor, i-se cerea des sfatul în afaceri familiare și lua parte la serbările private și publice.

Astfel au trecut mii de ani din istoria neamului omenesc, fără să se fi născut fărâșuri și incurcături mai serioase între singuraticile clase sociale ale statelor. În imperiul roman s'a născut mai întâi chestia socială.

Centru de gravitate al statului roman zăcea în primele veacuri după fundarea cetății în țărâtime. Lucrarea pământului era unica ocupațiune deamă a cetățeanului liber în contrast cu meseriile, cari le deprindeau cu deosebire indigenii și sclavii. Dela plug aduceau belugul și bărbați de stat, și singurii economii aveau datorința a apăra patria. Timp îndelungat n'a fost în Roma decât numai proprietăți mici, și dacă au existat și pe atunci proprietăți mai mari, proprietarul însuși lucra numai o parte mai mică, pe când lucrarea celuilalt loc o concredea la oameni mai mult sau mai puțin pendenți.

Asta se schimbă, când începu a se estinde domnia Romei tot mai mult și în capitală curgeau tot mai mulți bani. Capitalul trebuia elocut, și după ce senatorilor nu le era iertat să se ocupe cu speculațiuni cu bani și cu întreprinderi industriale, se apucau și cumpărau pământ.

Economul mic imprumuta bani, să îndatora, și dacă nu mai avea încotro, era răscumpărat cu bani. La aceasta se mai adăuse și altă împrejurare, carea îngreuna economului mic concurența cu proprietarul mare, împoartul prea mare de grâu feștin străin. La Cartageneni era economia în un stadiu mai dezvoltat. Acolo erau plantațiuni mari, cari erau lucrute cu sclavi, și după ocuparea Siciliei, unde să introduce deja de mai înainte metoda de lucrare economică cartagineană, deveni insula aceasta pentru Roma isvorul principal de procurare a cerealelor. Prețul cerealelor scăzu, și marii proprietari din Italia erau în avantaj. Ei trecu la metoda de producțiune mai ieftină, la lucrarea cu sclavi.

Sărăcirea țărâtimei, a statului aceleia, care era cel mai văzut și stimat odinioară în Roma și care pretindenea formarea bazei unei economii naționale sănatoasă aduse mari primejdii pentru republică. Economii alungați mai înainte din casă și proprietate grăbiră acuma spre capitală, carea înse nu

le putu da ocupațiune. Pe cum am amintit deja, la meserii folosiau sclavi, datina asta să susținu și mai departe și deveni mai generală, când mai târziu cresc în urma războaielor norocoase bunăstarea și numărul sclavilor. Corporațiunile de meseriași liberi erau avizate pe straturile mai sărace și cu capabilitate de plată mai puțină și nu puteau nutri o populațiune numeroasă. Astfel cresc în Roma proletariatul. Striga după pâine și pretindea ca proprietar cu drepturi cetățenești dela toți stima cuvenită, pe nobilime și neguțatori îi implură de îngrijire și paralizau și împedeau administrația.

Tot asemenea deveni și chestiunea sclavilor tot mai acută. Sclavul roman, era tratat foarte dur și tiran. El era considerat asemenea animalului de casă ca obiect, spre a fi esplotat fără cruțare spre avantajul proprietarului. Peste zi lucra sub biciul supraveghetorului la moșie, adese lântuit de picioare, spre a împedea o răscoală împotriva apăsătorilor, peste noapte era închis cu soții sei în beciuri tutunecoasă sub pământ. În toate zilele era în jug, și dacă îmbătrânea și slăbia îl vându în oraș pentru lucruri mai ușoare. Acesta nu e doară descendentele unei rase de jos, ori un muritor timpit și învățat din tinerețe la o astfel de soarte, care era tratat astfel, era Gallul, care prins fiind schimbă libertatea gustată în patria sa cu jugul sclăviei, era locuitorul de pe țărmurile muntoși ai Asiei mici, pe care îl răpiră piratii și îl vându în târgul dela Delos. Lucrătorii moșilor, călcați, și aserviți urzitorii avuțiilor romane, se înmulțiau însă tare. Odinioară să vinduse în Delos în o singură zi 10.000 de sclavi și regele Bithyniei trebu să se declare de incapabil, a pune la dispoziție trupele auxiliare cerute, fiindcă vânătorii de sclavi îi duseră partea cea mai mare a supușilor apti de a purta arme.

În Roma să bătea plebea cu gânduri rele, în provincii domnia liniștea amenințătoare dinaintea furtunei. Siguritatea statului amenințată din amândouă părțile. Stau înaintea chestii sociale. La Romani s'au născut mai întâi. Ea rodea în lăuntru statului ca vermele, și pe când își continuă Roma în afară neinvinsă triumful peste continent, ea roade la măduva ei, până când pe urmă o duce la disolvare.

Romanii n'au deslegat perfect chestiunea socială nici când. Se vedem ce mijloace au întrebuințat pentru deslegarea ei.

Chestiunea socială în cazul de față a fost dublă, ea privea masele celor fără de proprietate din capitală și privia pe sclavii nefericiți, capitalul, cu carele au fost isgoniți ceilalți din proprietatea lor.

Mai întâi proletariatul civil.

La început simțiat prea bine, cât de primejdioasă e o mulțime lăinică tocmai la sediul guvernului pentru stat. Ajunseră la cunoștința, că o țărâtime puternică nu-i de desconsiderat ca o legătură între avuți și săraci, și la o ocaziune dată începură a face încercări cu colonizări mai mici. Tiberiu Grachus propuse a duce în deplinire un sistem de colonizare mai mare. Toate domeniile statului, lăsate de ani în folosința nobilimei ca răsplată pentru servicii de război, erau să fie confiscate și împărțite. Începutul se făcu, o armată de ingineri era împărțiată peste Italia, la nord și la sud să ridice sate și măierii; multe mii de cetățeni săraci căpătară sub condițiuni avantajoase

case și pământ. Dar metoda de vindecare a fost prea puternică, operațiunea prea dureroasă. Pretutindenea jigneau interese, mai întâi la nobili și pe urmă la orașele federative latine, și întreprinderea suferi naufragiu, Tiberiu Grachus fu omorât în o răscoală, și împărțirea mai departe a pământului rămase baltă.

Cajus Grachus continuă încâtva opul fratelui său, el fundă colonii esterne transmaritime și coloniză singur pe locul Cartaginei distruse 6000 civi romani.

Încercarea asta a și fost cea din urmă în măsură mai mare, spre a vindeca temeinic și durabil relele sociale. De aici înainte considerau proletariatul în orașe de un malum necessarium, care trebuia săturat și abătut dela politică oferindu-i distracțiuni. Deja Cajus Grachus urma aceasta. La propunerea sa aduseră năi încărcate cu cereale din Sicilia, care se împărția cu prețuri bagatele între cetățenii mai săraci.

Astfel de împărțiri de cereale deveniră cu timpul stabile. Ce e drept că prin această fu total ruinată țărâtimea, deoarece nu-i putea scoate nici spesele ce le avuse cu lucrul pământului. Dar aceia că să ruine un moșies după celalalt, că în Italia se lucrati numai moșile mari de câtră sclavi și că în Roma se înmulția proletariatul din an în an, nu importa, politica rea ținea la împărțirea cerealelor, fiindcă pe altă cale nu-i știa ajuta. Poporul din Roma trăia acum pe spesele statului. Panem et circenses, era loznică de pe timpul lui Caesar până la prăbușirea împărăției. Împărății nu împărțiau numai pâine, ci și sume considerabile de bani de în țări depărtate aduceau animale sălbatice, spre a procura poporului reprezentațiuni de circ și spre a-i câștiga favorarea, până când cumpănia ceva glasul lui. Și după ce trecură acestea, și după ce civilor romani nu le mai rămase nimica din truția și curajul înaintașilor lor, le edificară scâlzi calde spre a-i adormi și mai tare prin băi calde în voluptate și negândire. Astfel deslegară în Roma chestiunea socială seau mai bine zis o parte a aceleia. Cu cealaltă parte nu să ocupară serios nici când. Ei nu voră a înțelege, că și sclavii sunt oameni. Se apărau de ei prin lanțuri și beciuri și dacă totuș le succedea a rumpe lanțurile și a se rescula, porneau războiu în contra lor, și cari nu pieriau în luptă, fură restigniți.

Chipul ce ni-l oferă stările romane în cele din urmă veacuri ale imperatorilor, n'au prea plăcut. Un stat militaresc ce creștea din zi în zi din cauza multor războaie, care putea fi ținut în frâu numai prin plăți mari, cinsturi și bani, un stat de cetățeni enervati, o hordă de sclavi desprețuită, fără nici un drept.

Edificiul putred să prăbuș mai pe urmă. Popoare puternice și pline de viață de pe plaiurile Germaniei se revărsară peste imperiul roman. Aceste aduseră alte moravuri, alte datini, alte instituțiuni din patria lor, și pe ruinele culturii romane rămase se născu o lume nouă.

Roma a făcut mult pentru înaintarea omenimei, comorile sale spirituale s'a conservat pentru posteritate și formează până azi o parte esențială a vieții noastre culturale. Principiile economico-naționale ale Romanilor nu le-a luat nime de muștră, căci lor e a se ascrie în linia primă accelerarea decadenței imperiului universal.

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

"Sămăntorul", revistă literară. Anul VI. Nr. 27. cu următorul sumar: D. Anghel, In port (poezie). — M. Sadoveanu, Lupul (trad. din Maupassant). — Natalia Iosif, Floare-ascunsă (poezie). — George G. Antonescu, Optimism și pesimism în pedagogie (II). — St. O. Iosif, Curcubeu (trad. din G. Keller). P. Dulfu, Pribeagul (poezie). — D. Mihalache, Ciohanul și fata de împărat (poveste). — I. Borcia, Ja aminte (trad. din Mörke). O călătorie prin stepa rusească. — Cronică.

"Pastorul sufletesc", periodic de predici. An. II. Nr. 7. cu următorul sumar: A. F. preot, Sărbătoarea nașterii S. Ioan Botezătorul. — I. Turdean preot, Sărbătoarea SS. Ap. Petru și Pavel. — V. Opreș teolog, Dumnezeu a treia după ss. Rusalii. — Clemente Pop preot, Dumnezeu a patra după ss. Rusalii. — George Maior preot, Dumnezeu sfinților și de Dumnezeu purtătorilor 350 Părinți din Sinodul II. dela Nicea. — V. Opreș teol. Blaj, Predica la moartea unei mame. — Arton M. Popa protopop, Preotul legii nouă. — Partea II. Emil V. Degan, Se ne perfecționăm. — Cronica. Posta red. și administrației.

Liturgica Volumul II. al Teologiei pastorale, de Dr. Teodor Marcu, canonic. Pe 592 pag. f. 8°.

Să ață de vânzare la **Librăria seminarială** și costă **5.40 cor. + 30 fil.** porto. Pentru România **6 lei.**

Hypnotism și Spiritism de Dr. V. Saciu. Pe 200 pag. f. 8° Costă **1 cor. 50. fil. + 10 fil.** porto a se adresa la Librăria semin. din Blaj.

Teologia dogmatică fundamentală vol. I. *Apologetica creștină* vol. II. *Tradițiunea și Biserica*, de Dr. Vasile Saciu, profesor de teologie. Costă fiecare volum **5 cor. + 30 fil.** porto, a se adresa la Librăria semin. din Blaj.

Proprietar-editor: Aurel C. Domaș.

p. redacție respnz.: Augustin Gruiția.

BIBLIOTECA UNIREI. *)

1. **Bentur** sau zilele lui Mesia, de Lewis Wallace. 2 v. — 2,90
 2. **M. Eminescu.** Studii critice. — 90
 3. **Câte-va momente** din încercările bisericel rom. de C. Auner — 20
 4. **Nume de familie la românii** din Ungaria, de A. Vicin. — 12
 5. **Din viața lui I. Micul** de M. Străjan — 16
 6. **Albertina.** Povestire de Dr. V. Bojor. — 30
 7. **Costuri din dreptul bis. unite** p. I. II. — 3.40
 8. **Cele două fețe ale lumii** de Nieu — 30
 9. **Ziua Deșteptării** de Aurel Fodor — 16
 10. **Cele două conștiințe**, piesă teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan — 40
- *) Aceia, cari vor comanda, de odată toți 10 Nrii h, primesc cu 6-10 cor. în loc 884 cor.

A apărut:
LITURGERIUL
Prețul unui ex. pe hârtie „prima”
crudo 6 cor.
legat 9 ”
Pe hârtie velină consistentă:
crudo 5 cor.
legat 8 ”

Comunicarea trenurilor

prin gara Kükülszög — Blaj.

— Valabilă dela 1 Octombrie p. 1906. —

cărbă	g a r a	dela
13.48	Teiuș—Tövis	1.02
7.36	tren de persoane	12.22
7.02	tren accelerat	4.05
2.32	tren mixt (numai Joi)	2.18
1.30	tren accelerat	9.05
1.07	tren de persoane	12.43
12.23	tren accelerat	.84
4.09	tren mixt (numai Joi)	6.33
2.14	tren de persoane	2.15
9.06	tren accelerat	9.51
3.02	tren mixt	8.44
2.48	tren mixt	6.48
9.11	tren de persoane (Luni, Miercuri, Sămbătă)	12.38

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

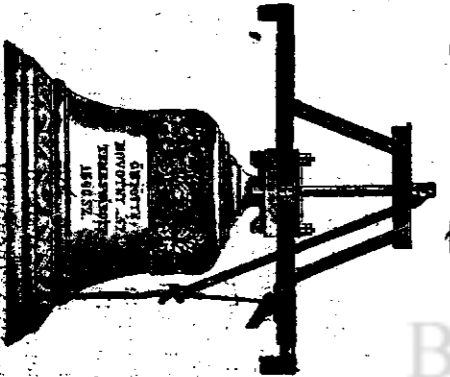
Turnătoria de clopote și fabrica de scanné de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY
în Timișoara-Fabrică (27) 1—52

← clopotele găurite →

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibraresc mai voluminosă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot parental unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre fabricarea scannélor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre presădăstarea clopotelor vechi cu adăstare de fer bătut — ca și spre turnarea de toace de metal.

Prețuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

„Mântuiește-ți sufletul“

Predici pentru misiuni.

Traduse de membrii Societății de lectură „Inocențiu M. Klain” a Teologilor din Blaj.

Această carte în urma felului practic de a vedea și expune adevărurile ce le tractează, corespunde pe deplin scopului ce-l urmărește. Atât ea instrucție religioasă, cât și ea predicarea cuvântului dumnezeesc e la înălțimea dorită.

Constă din 37 coale 8° și costă 4 cor. 50 fil.

Se poate cumpăra dela Societatea de lectură „Inocențiu Micu Clain”, și dela Librăria Seminarială.

Augustin Gruiția